

TIDNINGEN

brottsoffer

BROTTSOFFERJOURERNAS RIKSFÖRBUND

NR 4/2007

Samordnat
brottsofferstöd
SIDAN 4

Medierna
spår på känslan
av utsatthet
SIDAN 6

Lite smällar får man tåla

Den attityden möter många män
som misshandlats.

lösnummerpris 30 kr
årgång 14

TEMA Våld mot män s 9-19

Hotade vittnen bör omedelbart få skydd!

EUs rambeslut, Europakonventionen och Europadomstolens praxis framhåller vikten av att ge vittnen skydd.

Nu är det hög tid för Sverige att leva upp till Europarådets rekommendationer.

Syftet med brottmålsprocessen är att rättvisa ska skipas genom att döma skyldiga och fria oskyldiga med hänvisning till de mänskliga rättigheterna för tilltalade, brottsoffer och vittnen. Avvägningen mellan dessa tre aktörers rättigheter har blivit allt aktuellare genom att hoten mot brottsoffer och vittnen ökat kraftigt.

År 1997 antog Europarådets ministerråd *Rekommendation No R(97)13 om hot mot vittnen och den tilltalades rätt till försvar* (vittnen omfattar också brottsoffermålsägande). Här framhålls att i fråga om viss kriminalitet, som organiserad brottslighet och brott inom familjen, finns det en ökad risk för att vittnen utsätts för hot och därmed effektivt avskräcks från att vittna fritt och sanningsenligt. Det betonas att medlemsstaterna har en skyldighet att skydda vittnen mot övergrepp genom att vidta effektiva skyddsåtgärder för att garantera deras säkerhet.

När olika åtgärder bestäms för att bekämpa organiserad och annan allvarlig brottslighet bör särskilda processregler antas för att klara av hotelser. Reglerna ska säkra den nödvändiga balansen i ett demokratiskt samhälle mellan förebyggande av brottslighet och garanti för den tilltalades rätt till en rättvis process.

I Europarådets rekommendation angående utsatta vittnen, särskilt i fall av brott inom familjen, framhålls speciellt skyddet för barn, unga och kvinnor. Svensk polis och åklagare har efterfrågat BOJs "brottsofferstöd" för hotade brottsoffer och vittnen tidigt under förundersökningen.

Här redogörs nu för några av rekommendationens huvudförslag för åtgär-

terna i fall av brott inom familjen:

1. Man ska beakta att i familjesammanhang är hotet ofta latent och påverkar vittnets psykologiska och/eller emotionella välbefinnande. Vid frånvaron av öppet hotfulla handlingar bör därför åtgärder av annat slag än straffrättsliga föredras.
2. Program bör tillskapas för att hjälpa vittnen, som avger vittnesmål mot andra familjemedlemmar. Sådana program bör innehålla
 - rättsligt, socialt, psykologiskt och socialt bistånd samt vård och finansiellt bistånd
 - åtgärder för att förflytta den tilltalade från vittnes grannskap för att undvika ytterligare hot eller att flytta vittnet och
 - psykosociala åtgärder för den tilltalade för att förhindra ytterligare brott.
3. När ett utsatt vittne första gången anmäler anklagelser till polisen, bör det finnas omedelbar tillgång till professionell hjälp.
4. Utsatta vittnen bör förhöras direkt efter anmälan.
5. Förhörsuppgifterna i förundersökningen bör upptas på video för att undvika konfrontation ansikte mot ansikte och onödig upprepning av förhören, som kan orsaka trauma. Under rättegången kan audio-visuell teknik användas utan att vittnet är fysiskt närvarande vid förhöret.

Hela rekommendationen finns i svensk översättning i *SOU 1998:40 Brottsoffer*.

Europarådet har fortsatt arbetet genom rekommendationen *Rekommendation (2005)9 on the protection of witness and collaborators of justice*, där utökade skyddsprogram framläggs p.g.a den organiserade brottslighetens och terrorismens

utveckling. Enligt *Förordning (2006:519) om särskilt personsäkerhetsarbete m.m. kan polisen bedriva särskilt personsäkerhetsarbete beträffande målsägande och vittnen, som medverkar i en förundersökning eller rättegång beträffande grov eller organiserad brottslighet. En förutsättning är att det finns en påtaglig risk för att allvarlig brottslighet riktas mot dessa bevispersoner eller närstående. Andra förutsättningar är att bevispersonens uppgifter är av betydelse i fallet, att det finns ett samband mellan risken för brott och bevispersonens uppgifter, att bevispersonen samtycker till att medverka i säkerhetsarbetet, att bevispersonen har rätt att stadigvarande vistas i Sverige och att andra säkerhetsåtgärder bedöms vara otillräckliga.*

Svårt acceptera anonyma vittnen
Frågan om huruvida anonyma vittnens användning är i överensstämmelse med Europakonventionens artikel 6 om "rättvis rättegång" har bedömts av Europadomstolen vid flera tillfällen. Anonyma vittnesförhör reser problem både i förhållande till bevisomedelbarhetsprincipen och den tilltalades rätt att korsförhöra vittnet. I två fall har anonyma vittnen accepterats av domstolen, nämligen *Do-orson mot Nederländerna* från 1996 och *Kok mot Nederländerna* från 2002. I båda fallen rörde det sig om grov organiserad brottslighet (narkotikabrott), där vittnen var hotade till livet.

På grundval av Europadomstolens praxis i dessa två fall jämfört med fem fall, där anonyma vittnen *inte* godtagits, bör man

”

Svensk polis och åklagare har efterfrågat BOJs brottsofferstöd för hotade brottsoffer och vittnen tidigt under förundersökningen.”

kunna dra följande slutsats:

Frågan om huruvida anonyma vittnen kan accepteras eller inte avgörs efter en helhetsvärdering av bevisningen. Utöver ovannämnda grova brottslighet är det främst tre omständigheter som har betydelse:

1. Behovet av anonymt förhör – vittnets fruktan för grova repressalier konkret bevisande och behovet att hålla polisens efterforskningsmetoder dolda.
2. Den tilltalades möjlighet att förhöra vittnet – försvararens möjlighet att ställa frågor till vittnet är tillräckligt.
3. Vittnesförhörets bevismässiga betydelse – den anonyma vittnesförklaringen får inte vara det enda eller de centrala beviset.

Sveriges vittnesskydd undermåligt Norge har infört en bestämmelse om anonyma vittnen i sin straffprocesslag § 130a i överensstämmelse med Europadomstolens praxis. Sverige borde göra detsamma.

Enligt EUs rambeslut av den 15 mars 2001 om brottsoffrens ställning i straffrättsliga förfaranden (Artikel 8, rätt till skydd) ska medlemsstaterna säkerställa adekvat skydd för brottsoffren, deras familjer eller likställda personer, så snart det föreligger allvarlig risk för avsiktliga störningar i deras privatliv. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda privatliv och identitet för omnämnda personer vid domstolsförfarandet och speciellt vad gäller vittnesförhör. EUs rambeslut, liksom Europakonventionens och Europadomstolens praxis, är bindande för Sverige. Det gäller nu att leva upp till dessa åtaganden, om vi vill vara den rättstat som vi önskar.

Hans Klette

Nu ger BOJ stöd på flera språk

Brottsofferjourernas Telefoncentral kan ge stöd på åtta språk till brottsdrabbade. Nu gäller det att nå ut med information om denna möjlighet.

Nu kan brottsoffer få stöd på arabiska, persiska, sydkurdiska, ryska, ungerska, franska, spanska och bosniska/serbiska/kroatiska. Brottsofferjourernas Telefoncentral har utbildat och handlett ett antal språkvolontärer för att ge stöd till brottsdrabbade på deras eget språk.

Samordnare Göran Thornadtsson tror att språkvolontärerna har en stor uppgift att fylla som vägledare genom rättsprocessen. Polisens och tingsrättens information kan vara svår att förstå för många människor. Ännu värre är det för dem som har svårt för svenska språket, menar Göran Thornadtsson.

22 språk på hemsidan

I en krissituation är det också lättare att få uttrycka sig på sitt eget språk.

– Att få delge sina innersta känslor på sitt eget språk är viktigt för bearbetningen av det man utsatts för, säger han.

Det finns dessutom en vinst i att tala med en person som kan förstå de förhållanden man kommer ifrån och den syn på till exempel myndigheter som man kanske bär med sig.

Verksamheten med språkvolontärer är ett projekt. Det krävs mycket arbete för att nå ut med informationen till de brotts-

drabbade som kan behöva stödet. Behovet av stöd på eget språk är förmodligen stort. Många känner inte till att brottsofferjouren finns, än mindre att det går att få stöd på det egna språket.

Det finns upptryckta informationsblad på de åtta olika språken. Nu ska bladen spridas till utsatta. BOJs webbsajt är en viktig kanal för att nå ut. Där ligger nu information på de åtta språk man ger stöd på. Dessutom finns information om Brottsofferjourerna på ytterligare 14 språk på hemsidan.

Många jourer ser detta flerspråkiga stöd som en bra service och komplement till jourernas lokala stöd. På sikt vill telefoncentralen utöka antalet språk och öppna en flerspråkig mailservice. /NM

Rättelse

I förra numrets reportage från Riksstämman blev det fel namn. Rätt är att det var Britt Löfgren som åntrade talarstolen och efterlyste mångfald och att representationen i Brottsofferjourernas olika beslutande organ bör spegla samhällets struktur i stort vad gäller ålder, kön och etnicitet. Följande citat yttrades alltså av Britt Löfgren från Uppsala, och inte som felaktigt angavs, av Aksana Tapia från Uppsala:

– Det är ingen slump att arbetsgruppen för polisarbete består av enbart män och att det enbart är kvinnor i arbetsgruppen våld i nära relation. Och det är ingen slump att det är så få med annan etnisk bakgrund i publiken. /NM

Samordning ska hjälpa brottsoffer rätt

Brottsoffermyndigheten vill starta pilotprojekt i fem län för att hitta metoder för samverkan. Det framgår av det nationella samordningsprogram man tagit fram.

– Det viktiga är att utgå från de goda resurser som finns i länet, säger Ulf Hjerppe, jurist vid myndigheten och författare till programmet.

Den 4 juni redovisade Brottsoffermyndigheten *Ett nationellt samordningsprogram för brottsoffer* för regeringen. Utgångspunkten i programmet är att det finns många bra verksamheter runt om i landet, men att det saknas någon som tar ansvar för att samordna dessa. Därför bör det inrättas särskilda regionala samordnare som dels kartlägger befintlig verksamhet, dels initierar och stimulerar att goda verksamheter som saknas i regionen startas. Samordnaren ska se till att brottsoffer – oav-

sett vem de vänder sig till – hänvisas till rätt hjälpinstans i regionen.

Grundläggande är att det finns kunskap om andra stödverksamheter i samma kommun eller län. Saknas kunskap om andra verksamheter i länet finns det risk för att fler gör samma sak och att man missar en viktig del i omhändertagande av brottsoffer. För brottsoffret är det av största vikt att få adekvat hjälp och hänvisas vidare i så liten utsträckning som möjligt. Och hänvisas man vidare ska det vara till ett ställe där man får hjälp.

Ser olika ut i landet

– Det är inte bra när ett brottsoffer hänvisas till exempelvis psykakuten, fast man vet att brottsoffret inte kommer att få hjälp där utan bara hänvisas vidare ytterligare, konstaterar Ulf Hjerppe.

Har kommunen inget bra stöd att erbjuda, så är det bättre för brottsoffret att få veta det direkt istället för att hänvisas runt utan att få hjälp.

Det ser väldigt olika ut i landet vad gäller omhändertagande av brottsoffer. På sikt ska samordningsprogrammet resultera i att goda exempel från aktiva län sprids och inspirerar andra län att bygga upp liknande verksamhet.

Bygga på det som är bra

Det viktiga med programmet, understryker Ulf Hjerppe, är dock att man ska bygga vidare på befintlig verksamhet som fungerar bra. Fokus är på brottsofferstöd, men finns bra brottsförebyggande verksamhet som är god ska den också ingå

– Kanske finns en aktiv brottsofferjour som vill driva på samordningsarbetet. Även om man inte kan göra allt kan man kanske ta till sig delar av programmet, säger Ulf Hjerppe, som står bakom Brottsoffermyndighetens nationella samordningsprogram.

i samarbetet. Alla goda resurser ska tas tillvara, påpekar han.

– Först tänker man på rättsväsende och socialtjänst, men hälso- sjukvård, olika religiösa samfund, ideella föreningar och försäkringsbolag kan alla vara viktiga samarbetsparter, säger Ulf Hjerppe.

Samordnaren som ansvarar för samordningen har inte mandat att tvinga någon att förändra sitt arbetssätt eller ingå i samarbete.

– Vårt förslag bygger inte på sanktioner utan vi tror på att det går att samordna på frivillig basis. Samordnarens uppdrag är att göra reklam för vinsterna med samarbete, säger Ulf Hjerppe och nämner sådant som effektivare rättegångar med tryggare målsäganden, att människor känner sig trygga och att kommunens anseende stärks som exempel på fördelar.

Fem pilotlän väljs ut

I programmet föreslås att man startar pilotprojekt i fem län för att hitta bra metoder för samverkan. Det bör vara län med olika förutsättningar, demografiskt, ekonomiskt samt erfarenhets- och kunskapsmässigt. Pilotprojekten bör få tre år på sig för att uppnå resultat. Kostnaden för att samordna kan till exempel delas av de olika samordnande myndigheterna i regionen eller täckas av särskilda statliga medel. En särskild styrgrupp bör ansvara för att leda de olika samordnarnas arbete.

Om programmet kommer att resultera i ett regeringsuppdrag till en myndighet återstår att se.

– Förhoppningsvis kan programmet ändå vara en inspiration och hjälp till de som vill samordna sina stödinsatser för brottsoffer, säger Ulf Hjerppe.

– Kanske finns en aktiv brottsofferjour som vill driva på samordningsarbetet. Även om man inte kan göra allt kan man kanske ta till sig delar av programmet.

NINNA MÖRNER

Norge omvärderar sin syn på brottsoffer

Uppfattningen om brottsoffer och deras rättigheter skiljer sig åt mellan de nordiska länderna. Men utvecklingen går mot en samsyn.

– Vi närmar oss en gemensam utgångspunkt, men med olika lösningar, sade Aina Mee Ertzeid från norska justitiedepartementet när hon i augusti besökte Stockholm och det nordiska kriminalistmötet.

Aina Mee Ertzeid har varit sekreterare i en utredning som sett över brottsoffrets rättigheter i den norska straffprocessen. Hon har också tittat på de övriga nordiska ländernas hållning och funnit att brottsoffrets ställning är starkare i Sverige och Finland än i Norge och Danmark.

Stärkta rättigheter

I Sverige och Finland har brottsoffret exempelvis rätt att närvara under hela rättegången, rätt att ställa kompletterande frågor, att kommentera bevisningen och få en slutreplik. Brottsoffret har också rätt att lägga fram egna bevis och överklaga. I Danmark har brottsoffret ingen av dessa rättigheter. Utredningen föreslår att Norge ska lägga sig någonstans mittemellan.

Traditionellt har straffprocessen i Norge setts som en angelägenhet mellan staten och den tilltalade. Brottsoffer har framförallt betraktats som vittnen, utan

eget intresse i saken. Konsekvensen blir att de känner sig dåligt bemötta. Därför har utredningen föreslagit att brottsoffers intresse av att förövaren identifieras och ställs till svars måste erkännas och att brottsoffer därmed också måste få möjligheter att tillvarata sina intressen.

– Det kan tyckas banalt, men det ligger en lång process bakom, sade Aina Mee Ertzeid.

De brottsoffer som framförallt föreslås få stärkta partsrättigheter i Norge är de som utsatts för allvarliga integritetskränkningar, till exempel våldtäktsoffer. I Sverige och Finland har alla brottsoffer möjlighet att få fulla partsrättigheter. I praktiken får dock inte alla det. Det är, precis som i det norska förslaget, främst utsatta för integritetskränkande brott som har full parträtt. I Danmark saknar brottsoffer helt den möjligheten.

Aina Mee Ertzeid påpekade att i diskussionen sätts brottsoffers rättigheter ofta i relation till den tilltalades, men att brottsoffrens stärkta rättigheter inte medför att den tilltalades rättigheter försvagas.

– Det är inget nollsummespel, den tilltalade ska fortfarande få en rättvis rättegång.

ANNETTE WALLQVIST

Den norska utredningen heter NOU 2006: 10. Fornaermede i straffprocessen – nytt perspektiv och nye rettigheter.

Nordiskt kriminalistmöte

Det Nordiska Kriminalistmötet i Stockholm den 23-25 augusti 2007 var det fjortonde i ordningen. Var fjärde år går de nordiska mötena av stapeln.

Det finns sedan lång tid tillbaka kriminalistföreningar i de fem nordiska länderna. De bildades som forum för kriminalpolitiska frågor. Den svenska Kriminalistföreningen, som stod värd för årets arrangemang, bildades 1911.

Norska kriminalistföreningen bildades 1892, den danska 1899 och år 1934 kom den finska kriminalistföreningen. År 1949 fick Island en kriminalistförening.

Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab utges av de nordiska föreningarna. Den kommer med fyra nummer per år och innehåller presentationer av aktuell forskning och utredningar, diskussioner kring lagstiftning samt kronikor.

Två nya rapporter från Brå: Barn som begår brott och Hatbrott 2006.

Slump om barns brott utreds

En femtedel av anmälda brott med en misstänkt under 15 år blir utredda av polisen. Andelen som utreds varierar kraftigt mellan olika polismyndigheter. Det framgår av Brå-rapporten *Barn som begår brott*.

Hatbrott pga etnicitet vanligast

År 2006 ökade anmälningar med hatbrottsmotiv med 11 procent till 3 300 anmälningar. I 67 procent av fallen var motiven främlingsfientliga.

Uppgifterna kommer från Brottsoförebyggande rådets rapport *Hatbrott 2006*. Här bedöms brottsmotivet utifrån gärningsbeskrivningen i brottanmälan.

Polisen inrättar hatbrottsjour

En särskild hatbrottsjour ska göra det lättare för polisen att utreda hatbrott. Det är polisen i Stockholm Citys fyra närpolisområden som på försök ska driva hatbrottsjouren i ett år. Tanken är att poliser på utryckning ska kunna få stöd och råd av hatbrottsjouren och be hatbrottsjourens personal att åka ut och hålla förhör om man misstänker brott med hatbrottsmotiv, dvs att motivet till brottet är den utsattes etniska tillhörighet, sexuella läggning eller trosuppfattning.

Nyheterna ökar rädslan för brott

Okontrollerbara situationer, sårbarhet och mediernas beskrivningar av brott gör människor rädda för att utsättas. Brottsligheten verkar däremot inte kunna förklara rädslan särskilt bra.

Det visar Anita Heber i sin avhandling i kriminologi vid Stockholms universitet.

Forskningen har länge sökt svar på varför människor är rädda för att bli utsatta för brott. Anita Heber har i sin färsk doktorsavhandling *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskning, intervjupersoner och massmedia* studerat hur rädsla för brott beskrivs och förklaras.

Hon menar att det finns flera olika anledningar till att folk är rädda. Utsatthet för brott är en sådan, svårtolkad, faktor. Det är större risk att bli utsatt för stöld än för våldsbrott och människor gör olika riskbedömningar. Och det finns inget som visar att folk som blivit utsatta för brott skulle vara mycket mer rädda än andra.

Ofta en diffus oro

– De flesta människor är inte särskilt rädda för att drabbas av brott och är inte heller rädda hela tiden utan bara i vissa situationer, säger Anita Heber.

– Rädslan behöver inte gälla något specifikt brott utan är mer en diffus oro. Så detta är inte så stort problem som det ofta framställs.

De som löper störst risk att utsättas är inte de som är mest rädda. Generellt är kvinnor mer rädda att utsättas än män är.

– Det kan bero på att flickor uppfostras till att vara mer försiktiga än pojkar. Många kvinnor känner sig rädda för att röra sig i en park på kvällen för att de kan utsättas för överfallsvåldtäkt. Medan

den som blir misshandlad av sin partner är rädd för att vara hemma – och där är risken att utsättas för brott stor.

Studier har visat att brottsförebyggande arbete inte alltid minskar rädslan. Till exempel om polisen ofta är synlig i området känner sig en del tryggare medan andra undrar om det hänt något.

– Människors krav på att samhället ingriper och skyddar sina medborgare har däremot blivit större, säger hon.

– Samtidigt har samhället lagt över allt mer ansvar på att medborgarna ska klara saker själva. Rädslan kan istället handla om en osäkerhet ifall det går att lita på att politiker och myndigheter kan skydda medborgarna.

Studier visar att kvinnor av utländsk härkomst, med låg utbildning och låg inkomst är rädda för att bli utsatta för sexualbrott och rasistiska brott.

Rädsla kan bero på en upplevd sårbarhet ifall det händer något.

– Det kan också vara så att det är mycket annat runt omkring som gör individen sårbar, till exempel oro för sin försörjning, och väldigt lite stöd från vänner, påpekar Anita Heber.

För många människor är nyhetstidningar den främsta informationskällan. Och nyhetsrapportering handlar ofta om enskilda personer.

– Folk är väldigt intresserade av att

läsa om brott i tidningar, och särskilt om våldsbrott, säger Anita Heber.

– Tidningar vet att artiklar om brott blir lästa av många och serverar därför sådana nyheter.

Särskilt lokaltidningar tycks kunna påverka människors rädsla mest.

– Man kan säga att media påminner folk om att brottsligheten sker, att de själva kan råka ut för brott. Folk i sin tur påminner varandra om brott genom diskussioner, till exempel när någon granne eller arbetskamrat drabbats.

– Kanske är det så att den som är rädd för att bli utsatt för brott också läser mer om brott i tidningar, säger hon.

– Och så finns det ju film och deckarböcker också.

Efterlyser debatt

Anita Heber tror att det går att minska rädslan. Hon önskar att det blir debatt på mediautbildningar och nyhetsredaktioner om hur människor reagerar på brottsrapporteringen.

– Media skapar lätt bilder hos folk att gärningsmän och brottsoffer är på ett visst sätt.

Hon vill fortsätta forska på området. I nästa studie vill hon undersöka hur politiker talar om brott och hanterar frågan om rädsla för brott.

HELEN ALSEBY

Bred satsning mot våld

Över 50 miljoner kronor avsätter regeringen under åren 2007-2009 till kampen mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Tillsammans med Åklagarmyndigheten ska Rikspolisstyrelsen utbilda polisen och öka informationen till allmänheten, så att fler brott anmäls och mörkertalet minskar.

Var tredje kvinna med funktionsnedsättning utsatt för våld

Kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för våld, hot och sexuella trakasserier lika ofta – eller oftare – än andra. Inte sällan är det den som ska vårda och skydda kvinnan som är förövaren. Detta enligt den nya studien *Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*.

FN-kritik mot Sverige

En FN-rapport visar att Sverige inte tillräckligt uppmärksammat situationen för olika grupper av våldsutsatta kvinnor. FN kritiserar vidare Sverige för att ökat antal anmälda våldtäkter inte lett till fler åtal.

Många gärningsmän psykiskt sjuka
Brottsförebyggande rådet, Brå, har undersökt samtliga fall där en kvinna dödsats eller misshandlats till döds av en närstående man. Nio av tio gärningsmän visade sig vara psykiskt sjuka. En tredjedel av dem tog sitt liv efter dådet.

Hot mot yrkesgrupper allt vanligare

Många personer löper risk att utsättas för hot och förföljelse i arbetet. Vårdare, psykologer och socialarbetare – men även bussförare, bygglovshandläggare och djurinspektörer – hotas och trakasseras för sin yrkesutövning.

Domstolar ska kommunicera mera
Allmänhetens förtroende för domstolarna och domstolarnas kvalitet ska utredas för att se över hur domstolarnas kommunikation med medborgarna kan utvecklas.

Hur ska jag våga sova hemma igen?

FRÅGA Natten till igår drabbades vi av inbrott i lägenheten medan vi låg och sov. Vi vaknade av att någon slog in rutan i köket, gick upp och fann en man stå i köket. Han sprang iväg med datorn i handen.

Nu är jag ständigt oroad, reagerar på höga ljud o.s.v. Hur gör man för att komma vidare? Hur slappnar man av på kvällen när det är mörkt ute? Hur törs man sova igen utan att vara rädd för att det ska hända igen?

I natt tog vi våra fyra katter och åkte hem till en kompis och sov där.

Jag vet inte hur jag ska gå vidare med det här. Det enda jag vill är att få ut ljudet av krossat glas, bilden av mannen, ljudet av våra skrik

ur huvudet samt känslan av att vara iakttagen.

SVAR Psykiskt är man kanske minst beredd på att utsättas för övergrepp i sitt hem. Att vakna upp med en gärningsman i hemmet skapar en kraftig psykisk pålagring som erfarenhetsmässigt kräver en terapeutisk insats.

Angående tillgång till terapi; tala med ditt försäkringsbolag och efterhör om det i din hemförsäkring ingår en krisförsäkring och vilka villkor som gäller. I annat fall kontakta den sektoriserade psykiatrin i din hemkommun med en begäran om behandlingsterapi.

Får psykologer bete sig hur som helst?

FRÅGA Jag är djupt kritisk mot landstingets sätt att agera mot brottsoffer. Jag är en människa med känslor och inte en trasig matberedare som ska lagas. Jag utsattes för grov våldtäkt och grov misshandel. Det kändes som jag sprängdes sönder. Jag fick medicin och jag fick träffa en stressad psykolog som inte var intresserad av att hjälpa eller stödja mig. Jag fick veta att jag aldrig skulle återhämta mig. De kunde erbjuda mig en timmes samtal i veckan. Vad är det för vård? Jag kände mig som mer offer än någonsin. Nu har jag äntligen fått annan vård och känner att jag kommer att klara

av att återhämta mig. Men det tog åtta års kamp att få rätt vård av en specialist.

SVAR En yrkestitel eller en befattning, garanterar inte per automatik rätt bemötande. Det avgörande är behandlarens förmåga att vara empatisk, att låta den som söker hjälp bli sedd.

Som behandlare får man inte hävda att den hjälpsökande aldrig kan återhämta sig, däremot kan man tillsammans konstatera att livet radikalt förändrats. Trots det kan man komma att leva ett gott liv.

Varför får förövaren stöd – men inte jag?

FRÅGA Bra att ni tar upp kvinnornas utsatthet inför män som utövar psykisk och fysisk misshandel. Det ruskiga är att dessa våldsmän får stöd av samhället. Min fd man har fått behandling betald av socialtjänst. Men det får inte jag som utsattes för hans tortyr. Vad finns för rättvisa i detta?

SVAR Min långa erfarenhet från arbetet med misshandlade kvinnor, och i förekommande fall deras barn, är att dessa kvinnor och barn ofta efterfrågar vad som kommer att hända med deras

män respektive fäder. Frågan gäller inte enbart de juridiska aspekterna, utan kanske i än större utsträckning vilken behandling dessa erbjuds för att kunna komma tillrätta med de "demoner" som styr deras beteenden.

Oavsett om man är brottsdrabbad eller gärningsman, är det väsentligt att man erbjuds en adekvat behandling – för offret med avsikten att så långt det är möjligt kunna leva ett värdigt liv och för gärningsmannen en behandlig som förhindrar återfall i relationsbrott.

Vad gör jag när utskriften av domen inte stämmer?

FRÅGA Jag blev misshandlad av en man som fälldes för detta i tingsrätten. Han överklagade och ärendet går nu vidare till hovrätten. Jag ville inför denna diskutera domutskriften från tingsrätten med åklagaren, men hon ville inte diskutera den. Bevisning som jag tyckte var viktig, en blodig T-shirt, som vi talat kring i tingsrätten nämndes inte i utskriften. Jag ville ställa frågor om det, men fick inte möjlighet.

Vad kan man göra om utskriften som en jurymedlem skrivit inte tar upp vad som sägs i förhandlingen? Vad är åklagaren roll? Får jag som brottsoffer kontakta åklagaren direkt eller måste all kontakt med åklagaren skötas av målsägandebiträdet? Kan man vända sig någon annanstans?

SVAR Det är svårt för mig att uttala mig utan att ha läst domen och utan att ha tagit del av förundersökningen. Däremot kan jag förklara de olika parternas roller i rättsprocessen och hoppas att du får svar på några av dina frågor.

Åklagaren är anställd av staten och hans eller hennes uppgift är att väcka åtal för brott och föra talan om ansvar för brott vid allmän domstol. Åklagarens arbete under förundersökningen och förhandlingen i rätten styrs av objektivitetsprincipen. Den innebär att åklagaren ska vara objektiv och se till att en skyldig person fälls till ansvar för brott, men också se till att ingen oskyldig fälls. Åklagaren måste både framhålla saker som talar mot en misstänkt och saker som talar till den misstänktes förmån.

Självklart kan en målsägande ställa frågor av allmän karaktär till åklagaren och kontakta åklagaren för att få en förklaring till hur vissa saker har skötts. Tänk på att åklagaren inte är målsägandens ombud, som många tror. Det är målsägandebiträdet uppgift.

Målsägandebiträdet ska, förutom att hjälpa till med talan om ekonomiskt

anspråk, stödja brottsoffret under hela rättsprocessen. Det gäller allt från att medverka vid förhör, ge information om hur rättsprocessen går till, stötta brottsoffret fram till förhandlingen i rätten och också under själva förhandlingen.

Ett målsägandebiträde kan även biträda åtalet, vilket innebär att målsäganden blir part i målet och får ställa frågor till den misstänkte och vittnen. Målsäganden kan då vara mer aktiv och agera även i ansvarsfrågan.

I Sverige har vi ingen jury utan tingsrätten består i de allra flesta fall av en lagfaren domare, tre nämndemän och en notarie. Nämndemännen är inte juridiskt utbildade utan är vanliga medborgare som valts av folket. De dömer tillsammans med domaren i tingsrätten och deras ord väger lika tungt som den juridiskt utbildade domaren.

Notarien för protokoll över rättegången och förhandlingen spelas även in på band. Notarien har ingenting med domslutet att göra utan skriver ut domen efter protokollet och bandinspelningen. I domen sammanfattas vad som framkommit i rättegången, vad som åberopats som bevis, vad den tilltalade och eventuella vittnen anfört och vad målsäganden anfört. Därefter följer tingsrättens bedömning och sedan domslutet. I hovrätten är det i de flesta fall tre lagfarna domare och två nämndemän som dömer.

Mitt råd till dig är att du talar med ditt målsägandebiträde och ber honom eller henne förklara lite närmare hur rättsprocessen går till. Läs igenom domen tillsammans och är det något du inte förstår ska du fråga. Som målsägande har du rätt till all information som rör ditt ärende.

Anser du att något bevis saknas eller att har förbisetts på något sätt tycker jag att du ska be ditt målsägandebiträde att undersöka saken och eventuellt tala med åklagaren om det.

Yttrandefriheten ger inte mandat att kränka och diskriminera

Alla typer av diskriminering strider mot de mänskliga rättigheterna, men när provokativa uttalanden kommer från en folkvald politiker är det som farligast.

I en dom den 13 juni i år tog tingsrätten i Malmö hänsyn till *Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna*. Fallet gällde hets mot folkgrupp mot en politiker i Burlöv vars motion till kommunalfullmäktige innehållit ett uttalande som var nedsättande för gruppen kosovo-albaner. Med tanke på att det svenska rättsväsendet har varit otydligt och defensivt när det gäller att döma politiker för etnisk diskriminering var detta ett stort framsteg. Burlövpolitikern har överklagat domen.

I detta sammanhang är FNs *Rasdiskrimineringskonventionen* avgörande. Konventionen är bindande för Sverige. I artikel 4 paragraf C står det att medlemsstaterna "icke skall tillåta offentliga myndigheter eller offentliga institutioner, vare sig nationella eller lokala, att främja eller uppmåna till rasdiskriminering". Det är precis vad Burlövpolitikern har gjort, och tingsrätten i Malmö har därmed dömt rätt. En politiker måste veta att hennes eller hans mandat inte innefattar en rätt att kränka enskilda medborgare eller folkgrupper på grundval av deras ursprung. Det är inte förenligt med de mänskliga rättigheterna, den svenska regeringsformen eller svenska moraliska principer.

Det är därför mycket viktigt att hovrätten i Skåne nu håller fast vid tingsrättens dom och tar det stora steg framåt som behövs. I annat fall finns det en risk att vi får se fall i framtiden där någon annan grupp pekas ut och beskylls för att ligga bakom kriminalitet eller andra samhällsproblem.

M ARTHUR DIAKITÉ

Juris Licentiat, forskare inom mänskliga rättigheter

Har du en insändare?

Skicka den till tidningenbrottsoffer@boj.se
Vi tar oss friheten att korta insända texter.

Slagen man

De är många. De anses starka. De löper hög risk att drabbas. De polisanmäler ofta, men får sällan upprättelse, bekräftelse, stöd eller uppmärksamhet. De är män som misshandlats. ►

Det vanligaste personbrottet

Det allra vanligaste polisanmälda personbrottet är misshandel av man. De senaste tolv månaderna misshandlades 45 266 män, enligt Brås statistik över polisanmälda brott.

Det innebär att i snitt misshandlas 124 män varje dag. Av dessa är 83 obekanta med gärningsmannen.

Olaga hot sker inte sällan i samband med misshandeln. Ofta är brottsplatsen någonstans utomhus. Misshandelsbrotten ökar i slutet av veckan och under helgerna. Sär-

skilt många fall inträffar vid storhelgerna. Nyår och valborgshelgen är värst. Då ökar brotten med 300 procent.

Två tredjedelar av målsäganden är under 30 år. Gärningsmannen är ofta jämgammal eller något äldre. I drygt 90 procent av fallen är gärningsmannen en man. När offret är en etnisk svensk är oftast gärningsmannen också det. När brotts-offret är en man med annan bakgrund än svensk gäller det oftast även för gärningsmannen. Parterna är onyktra i hälften av fallen, redovisar Brå.

Fler fall borde utredas

Flertalet anmälningar om misshandel av obekant avskrivs. Endast 8 procent blir uppklarade. Gör den misstänkte en motanmälan eller om målsäganden inte samarbetar – kanske på grund av rädsla för gärningsmannen – utreds sällan anmälningarna. Brå visar i en färsk rapport att betydligt fler anmälningar borde gå att utreda.

I Brottsförebyggande rådets, Brås, rapport 2007:12, *Misshandel mellan obekanta – kan fler brott klaras upp?* har man granskat närmare 400 anmälningar om misshandel mellan obekanta i två jämförande orter. Bara hälften av besluten att inleda förundersökning har inneburit någon som helst åtgärd från polisen. Ärenden blir ofta liggande på grund av tidsbrist. Sedan blir ärendet gammalt och avskrivs.

Att en förundersökning inleds innebär alltså inte alltid att det händer något konkret, som till exempel att den misstänkte eller vittnen förhörs eller att brottsplatsen undersöks.

Brås undersökning visar att en fjärdedel av de utredda anmälningarna leder till att ett förundersökningsprotokoll upprättas. Av antalet anmälningar totalt blev 8 procent personuppklarade, dvs en gärningsman knöts till brottet.

Snabba nedläggningar

I rapporten framkommer att polisen lägger ned ärenden snabbt utan att vidta några utredningsåtgärder överhuvudtaget. Snabbare handläggningstider är alltså inte detsamma som skyndsamma utredningsåtgärder. Enligt Brås undersökning borde drygt en fjärdedel av de anmälningar som

FOTO ANDERS LINDELL

inte utretts egentligen ha lett till utredningsinsatser. Brå har vaskat fram vilka anmälningar som innehåller uppgifter som skulle gå att utreda vidare. Förundersökningsledare uppger att de väljer att gå vidare med anmälningar de tror att åklagaren kommer att göra något av.

Hotade målsäganden

Bland de faktorer som avgör om en anmälan blir utredd är tveklöst den mest avgörande hur känd gärningsmannen är. Nästa faktor som har betydelse är hur samarbetsvillig målsäganden är. Ibland lägger polisen ned anmälan för att målsäganden inte vågar gå vidare på grund av hot från gärningsmannen.

Grov misshandel leder oftare till utredningsinsatser än lindrig misshandel. Det finns en tendens till att anmälningar där anmälaren är missbrukare utreds i mindre utsträckning än övriga, även om ärendet är utredningsbart.

Vem som är förundersökningsledare verkar också ha betydelse. Vissa utreder alla ärenden som är utredningsbara medan andra inleder ytterst få förundersökningar.

Den misstänkte gör ofta en motanmälan. En femtedel av anmälningarna inrymmer en motanmälan. Sannolikheten att polisen inleder en utredning är avsevärt mindre om det finns en motanmälan.

Etnicitet har betydelse

Om både målsägande och gärningsman är av annan etnisk bakgrund än svensk utreds anmälningarna också mer sällan. I hälften av de fall som Brå klassat som "utredningsbara anmälningar som inte utretts", är både målsäganden och den misstänkte av utländsk härkomst.

Hälften av de avskrivna fallen innehöll uppgifter om gärningsmannen som borde ha kunnat gå att arbeta vidare på. 4 procent av anmälningarna hade angetts vara tekniskt uppklarade. Men vid Brås granskning visade det sig att många av

dessa anmälningar borde ha bedömts som uppklarade. Den tekniskt uppklarade nedläggningsgrunden "Brott kan ej styrkas" har ibland använts felaktigt när det inte gått att styrka att den misstänkte begått brottet. Ofta används den även när den misstänkte gör en motanmälan.

Den vanligaste nedläggningsgrunden bland de anmälningar som inte utretts är "Spaningsuppslag saknas". Nedläggningsgrunden "Spaningsuppslag saknas" används ibland trots att det verkar finns uppgifter om gärningsmannen i anmälan.

"Brott går uppenbart ej att utreda" används oftast om målsäganden av olika anledningar inte är samarbetsvillig.

Brårapporten är tänkt att tjäna som diskussionsunderlag för polisen när det gäller prioriteringar och resursfördelning.

NINNA MÖRNER

Faktorer som påverkar om anmälan utreds

- om gärningsmannen är känd
- om målsäganden är samarbetsvillig
- om misshandeln varit grov
- om ingen motanmälan görs
- om förundersökningsledaren är en person som brukar vidta utredningsinsatser
- om förundersökningsledaren tror att åklagaren kommer gå vidare
- om målsäganden inte är missbrukare
- om målsäganden och misstänkt inte båda har annan etnisk bakgrund.

Uppgifterna kommer från Brottsförebyggande rådet, som fått i uppdrag av Rikspolisstyrelsen att se om uppkläringen av misshandelsbrott där gärningsmannen är obekant med offret skulle kunna öka.

Misshandeln tog några minuter. Men processen efteråt är ännu efter två och ett halvt år inte avslutad. Joakim Fohlman är upprörd över hur samhället fungerar för den som utsatts för brott. Allt ansvar läggs på den utsatta. Det är via vänner han fått värdefull information – inte från samhället.

Joakim Fohlman vet att han inte är den ende misshandlade mannen som lämnats utan stöd och upprättelse. Nu vill han lyfta frågan – ska det behöva vara på det här viset i Sverige?

Jag blev misshandlad – men får ingen hjälp

Den 12 februari 2005 förändrades mitt liv för alltid. En trevlig kväll på stan tillsammans med min flickvän och bästa vän slutade med misshandeln. Tyvärr var detta bara början på de problem som jag har drabbats av med anledning av brottet. Jag ställer nu ansvariga till svars för hur situationen ser ut för brottsoffer.

Det var stängningsdags och mycket folk i rörelse. Plötsligt hör jag hur någon börjar bråka med min flickvän som går ett par meter bakom mig och min vän. Likt ett par småbarn har de tagit hennes mössa och kastar den mellan sig. *Vad gör ni med min flickvän?* ropar jag. Sen smäller det. En, två, tre slag rakt i ansiktet. Blodet sprutar åt alla håll. Ingen gör något för att hjälpa mig. Ingen säger åt killen att sluta. Ingen bryr sig.

Hemskickad utan undersökning
Jag och min flickvän går till akuten. Där är det, trots en sen fredagskväll, lugnt. Efter bara en liten stund får jag prata med kvinnan i receptionen. Trots att jag blöder och har ont blir jag hemskickad, utan undersökning eller samtal med läkare. Chockad som jag är accepterar jag detta,

ringer efter en taxi och åker hem.

På lördagen vaknar jag med kraftiga smärtor i ansiktet och huvudet. Går upp och tittar mig i spegeln. Blir gråtfärdig och knäckt. Jag har aldrig sett något liknade. Ringer till polisen för att göra en anmälan. Anmälan tas emot och jag frågar vad nästa steg är och när jag kan förvänta mig någon respons. Efter att ha ställt frågan flera gånger får jag till svar att jag kommer få en kallelse till förhör om "ett par, tre månader". Och då talar vi om när ärendet ska börja utredas, inte när det är färdigt! Mina tankar i denna stund handlade mycket om varför jag skulle göra en polisanmälan och inte bara strunta i det.

Näsan fragmenterad

På söndagen tvingades jag åka akut till sjukhuset eftersom blödningarna under huden bara fortsatte och mitt ansikte svullnade upp. Efter en omfattande undersökning konstaterades att min näsa var fragmenterad, att okbenet var av på två ställen samt att bihålan var intryckt sju millimeter. Beskedet var att jag riskerade bestående men i form av dubbelseende, permanent känselbortfall i delar av ansiktet, förstörda tänder m.m.

Några dagar senare opererades jag. Att

vakna ur narkosen var bland det värsta jag varit med om. Smärta överallt. Jag var oförmågen att röra mig, inga muskler fungerade och talet var sluddrigt. Bieffekterna av narkosen höll i sig under kvällen. Blev matad och fick dricka ur sugrör. Jag minns rädslan; *Är det så här det kommer att bli?*

Under tiden hade min vän hittat ett foto av gärningsmannen på krogens webbsida. Detta skickades till polisen som snart kunde konstatera att gärningsmannen var en "känd" såpastjärna. Han kallades till förhör flera gånger, men dök först inte upp. Efter flera kontakter med polisen, fotokonfrontation och förhör var det äntligen dags för rättegång i juni 2005. Gärningsmannen dök dock inte upp. Nytt da-

” Jag har fått livslångt handikapp.
Jag har också fått ompröva min syn
på en rad instanser i samhället.”

Joakim Fohlman utsattes för misshandel en kväll på stan i Uppsala. Sedan dess har han ägnat timmar, dagar och veckor åt att tillvarata sina rättigheter som brottsoffer. Så ska det inte behöva vara, anser han.

halvårs betänketid meddelade att jag inte skulle få någon ersättning för min sjukskrivning. Efter en överklagan och ett intryg från min arbetsgivare (som egenföretagare alltså jag själv) fick jag i juni 2006 till slut min ersättning – nästan 18 månader senare.

Missade kalla vittnet

Drygt ett år efter brottet, den 14 februari 2006, var det så dags för ett nytt försök i tingsrätten. Dagen före rättegången ringde jag för att försäkra mig om att förhandlingen skulle bli av. ”Du kommer få information i god tid” fick jag veta. Jaha, men rättegången är i morgon. Klockan 15⁰⁰ ringde man och bekräftade att rättegången skulle genomföras.

Inför rättegången kontaktade jag också åklagaren för att åtminstone få träffa henne en kvart före rättegången och prata igenom vad som skulle ske. Svaret jag fick var ”så går det inte till”. På rättegångsdagen dök åklagaren upp en minut före utsatt tid. ”Det här blir fängelse – inga problem”. Mitt målsägandebitråde var av samma åsikt. Tyvärr så hade rätten missat att kalla min vän, tillika mitt huvudvittne, som hade flyttat till Italien. Och inget telefonförhör hölls. Man hade heller inte kallat någon läkare för att vittna om mina skador och hur de kunnat uppstå.

Två veckor senare kom domen. Frikänd! Domen var på några sidor, för mig betydde den ”vi tror inte på dig – du ljugar”.

Domen är överklagad till hovrätten, men efter två uppskjutna datum även där väntar jag nu på det totalt sjätte datumet för

rättegång. Jag har inte fått någon som helst information om när det kan tänkas ske. För närvarande känner jag mig uppgiven. Jag har mycket svårt att få kontakt med mitt målsägandebitråde, som knappt besvarar mina telefonsamtal och e-post. Åklagaren vägrar fortfarande att träffa mig före förhandling och hänvisar till mitt biträde (som alltså knappt svarar). Jag vet inte om jag mentalt ska börja förbereda mig på att åter möta gärningsmannen, när jag ska göra det eller om jag klarar det. Det kanske är bättre att bara inrikta mig på en i raden av inställda förhandlingar och ge upp?

Under den tid som gått sedan jag utsattes för misshandeln har många personer i min omgivning berättat om liknande erfarenheter. Flera menar att de inte längre orkar anmäla brott eller berätta om vad de har sett eftersom de själva inte har fått någon information, något stöd eller någon hjälp. Jag vet inte vad jag ska tro. Så här drygt två och ett halvt år efter händelsen kan jag bara konstatera att mitt ärende fortfarande inte är avgjort.

Många frågor har väckts

Hur ser min framtid ut? Förutom livslångt handikapp på grund av misshandeln har jag fått ompröva min syn på en rad instanser i samhället. Hur kunde akuten skicka hem mig utan undersökning? Varför fick jag ingen information om mina rättigheter av polisen? Varför är det omöjligt att träffa åklagaren före huvudförhandlingen? Hur kan rätten tillåta att gärningsmannen gång på gång inte inställer sig? Hur tänkte Försäkringskassan då jag inte fick någon sjukersättning? Utifrån detta ställer jag min första fråga: *Ska det vara så här i Sverige när man utsätts för brott?*

Efter själva brottet har jag ägnat timmar, dagar och veckor åt att tillvarata mina rättigheter, som jag för övrigt i många fall har fått kännedom om av vänner och bekanta. Jag har ringt, skrivit och tjatat på ▶

tum sattes ut till hösten. Inte heller denna gång infann sig gärningsmannen.

Jag var dock inte sysslolös. En stor del av min tid gick åt till att tillvarata mina rättigheter. Av en bekant fick veta att jag kunde få hjälp av ett så kallat målsägandebitråde vid rättegången. Min ansökan avslogs dock utan vidare motivering av tingsrätten. Efter överklagan fick jag ett positivt beslut.

En vän tipsade om BOJ

Av en annan vän fick jag tips om att kontakta brottsofferjouren för att få stöd inför och under rättegången, vilket har varit till stor hjälp.

Parallellt med detta förde jag en dialog med Försäkringskassan, som efter ett

- olika handläggare. Jag har överklagat olika beslut. Min andra fråga är därför: *Hur ska personer som saknar de resurser (ekonomiska, sociala och politiska) som jag har klara av att utsättas för brott?*

Man ställs helt ofrivilligt inför en mycket komplicerad process och man lämnas i detta i princip utan information, stöd eller hjälp.

Avslutningsvis önskar jag att ingen ska behöva uppleva vad jag har utsatts för. Själva brottet, misshandeln, tog någon minut av mitt liv. Det andra lidandet – som uppstått i mötet med sjukvården, rättsväsendet, försäkringskassan m fl – har tagit betydligt längre tid. Efter drygt två och ett halvt år är det ännu inte slut utan det fortsätter att plåga mig.

JOAKIM FOHLMAN

Engagerad i antivåldsgрупп & länsamverkan

Joakim Fohlman's engagemang i brottsofferfrågor har givit resultat. Tillsammans med Magnus Lindgren, chef för brottsofferenheten vid Uppsala polismyndigheten, står han bakom samordningsprogrammet Tryggare Uppsala län. Programmet innebär att myndigheter, frivilliga, företag och enskilda verkar för att samordna de befintliga stödinsatserna till brottsoffer och aktiviteter för att förebygga brott. Det finns en anställd koordinator för detta.

Länet har samlat sin information på en plats, www.tryggareuppsalalan.se. Det är Joakim Fohlman som har byggt upp webbportalen.

Joakim Fohlman sitter också i programmets särskilda Antivåldsgрупп, vars målsättning är att öka tryggheten, minska brottsligheten och se till att det finns information till dem som drabbas. Rent konkret handlar det till exempel om att se till att folk kommer hem snabbt efter ett krogbesök. Åtgärd: Utökad linjetrafik. En annan åtgärd är att stödja de ideella krafter som nattvandrar, och att öka den polisiära närvaron när de flesta gatuvåldsbrott inträffar.

Marcus Westlund tycker att samhället svek honom när han behövde det som bäst, bland annat genom att polisen verkade ointresserad av att utreda misshandeln.

FOTO MAGNUS NILSSON

BOJ hjälper många misshandlade män

■ Marcus i artikeln här intill kände sig snarare behandlad som gärningsman än som brottsoffer efter att misshandlats på bussen på väg hem från jobbet. Till slut kontaktade han BOJ för att få råd och stöd. Han är inte ensam om att göra det.

Många män som misshandlats kontaktar brottsofferjouren. Den allra största andelen hjälpsökande hos BOJ är faktiskt män som utsatts för misshandel. Förra året sökte 4 418 män hjälp av just den anledningen hos någon

av landets brottsofferjourer. Det är i snitt tolv män om dagen. Eller ungefär en av tio som har gjort en polisanmälan.

Männen inleder ofta med att be om information som rör polisanmälan, skadestånd och liknande. Ofta väntar de däremot ett tag med att tala om hur de drabbats av händelsen. Men ofta mår de dåligt. De kan ha fått svårt att sova och på dagarna tänker de ofta på det som hänt. På det viset blir det svårt att fungera i vardagen och sköta arbete, familj etc.

Attackerad av busschauffören

Att bli misshandlad på bussen, på väg hem från jobbet var spiken i kistan för Marcus Westlund, 27 år. Han mådde inte bra innan. Efter misshandeln sov han dåligt, blev inåtvänd och kände sig rädd och sviken. Ingen ville lyssna på eller tro honom.

Det var den 14 december år 2005 som misshandeln ägde rum. Klockan var 17³⁰ när det började. Det minns Marcus tydligt. Polisanmälan och dokumentation av skadorna skedde några timmar senare. Sedan gjordes inte mycket från samhällets sida. Sommaren 2007 lades åtalet ned. Marcus tycker att samhället svikit honom. Och det när han behövde det som mest.

För Marcus del var tiden närmast efter misshandeln mardrömslik. Han tänkte varje vaken minut på hur han legat som en fotboll och försökt skydda sig mot sparkarna och slagen. Hur han kravlat sig iväg för att ta sig ut ur bussen och komma därifrån. Om och om igen mindes han paniken när busschauffören vägrade öppna dörren och släppa av honom. När busschauffören körde upp på landsvägen, iväg med honom, bort från hans hållplats där han skulle kliva av och gå hem. Känslor och minnesbilder tumlade runt i hans huvud och förföljde honom.

Ville hem och sova

Marcus berättar omsorgsfullt sin berättelse. Nu efter ett och ett halvt år känns det bra att få berätta. När det hände bodde han i Jönköping. Han hade flyttat dit för att jobba på lager. Han var ensam. Mådde ganska dåligt överlag på många sätt, fysiskt och psykiskt. Hade en tung period i sitt liv. Den kvällen, den 14 december 2005, var det iskallt och mörkt när han väntade på bussen. Han hade jobbat i elva timmar. Han klev på bussen och sjönk ned i ett säte långt fram, bakom handikappsätet. Han åkte iväg i mörkret

för att, som han då trodde, åka hem till sitt och ha en hemmakväll i lugn och ro. Få sova ut.

När han skulle gå av gick han fram till dörren närmast, alltså framme vid busschauffören.

– Jag har förstått nu efteråt att det är en regel busschaufförer håller hårt på, att man ska gå av där bak, säger Marcus och lägger till:

– Om man är beredd att misshandla för den, så är det så jag tolkar det.

Marcus berättar om vad som hände när han bad chauffören öppna dörren.

– Chauffören skrek först hetsigt att jag skulle "se honom i ögonen". Jag sade lugnt och konstaterande att jag ju gjorde just detta. Då skrek han två gånger att jag skulle be snällt.

Ville mucka gräl

Marcus säger att han kände att chauffören var ute efter att bråka. Marcus där emot ville bara gå av. Han var bara några steg från sitt hem. Han upprepade "öppna dörren" och tyckte att det borde räcka för chauffören för att släppa av honom.

Men busschauffören körde istället rakt ut på landsvägen igen. "Nu får du åka med till stan", sade han. Snabbt och sammanbitet körde han iväg med Marcus kvar i bussen.

– Det var klaustrofobiskt. Jag fick ingen kontakt med mannen. Han bara körde, beskriver Marcus.

Paniken växte. Marcus skrek att busschauffören skulle öppna dörren, stanna, släppa av honom. Inget hjälpte. Då spottade Marcus på instrumentbrädan för att

få en reaktion. Marcus är mån om att förklara varför han spottade – det var hans enda chans i det läget att utan våld bli så obekvämt att han skulle bli avsläppt. Reaktionen fick han i alla fall.

Nu tvärstannade bussen. Chauffören greppade Marcus och ruskade honom som en docka. "Nu ska du få ditt fetto", skrek chauffören.

Låg på golvet och skyddade huvudet. Allt kändes överkligt beskriver Marcus och fortsätter:

– Bak i bussen finns två personer. En kvinna och en man. De bara stirrar.

Marcus ropar att de ska ringa polisen. De rör sig inte. Han sliter sig från chauffören, springer bakåt och upprepar "ring polisen". Busschauffören lämnar då sitt säte. Springer efter och slår Marcus till golvet med knytnäven. Marcus läpp börjar blöda. Chauffören sparkar honom, stampar på honom, slår honom. Då rullar Marcus ihop sig i fosterställning, i mitten av bussen där det finns plats för barnvagnar. Han skyddar huvudet och tar emot slagen. Så småningom lyckas han kravla sig bort från chauffören. Framåt i bussen.

Chauffören skriker "Ditt jävla fetto jag ska slå dig så jävla mycket". Han har vansinne i blicken.

Chauffören sliter av Marcus hans ena sko och fort-

sätter slå Marcus i huvudet med skon. Marcus kryper från attackerna. Till slut rasar han ned i trappan mot dörren. Nu öppnar chauffören dörren med knappen bakom sin förargrind. Han sparkar ut Marcus på gatan där en massa människor samlats. Väl ute ur bussen väller kän-

”

Ditt jävla fetto jag ska slå dig så jävla mycket, ropar han. Han har vansinne i blicken.”

” Bak i bussen finns två personer. En kvinna och en man. De bara stirrar. Marcus ropar att de ska ringa polisen. De rör sig inte.”

► Iorna och tårarna fram. Han stapplar iväg hemåt. Chauffören springer efter några meter, men vänder sedan tillbaka till bussen. Ingen människa hjälper Marcus. Alla vittnen försvinner snabbt från platsen.

Marcus berättar lugnt och noga. Han minns tydligt varje detalj. Hur han ringer polisen från lägenheten. Hur han går ut på gatan och väntar på att de ska komma. I två timmar står han där i kylan. Då och då ringer han 112. De beklagar. Mycket som händer ikväll.

Poliserna som till slut kommer är från Värnamo, en bit bort. De ställer lite frågor och skjutsar honom till vårdcentralen där skadorna dokumenteras.

– De tar bilder med en sådan där gammaldags kamera, polariod. Jag har en rejäl fläskläpp, men har lyckats skydda mig bra för övrigt. Lite skrämor och märken.

Misshandeln blev droppen. Nästa dag åker han till jobbet. Fläskläppen inbjuder till frågor. Marcus berättar och får stöd från arbetskamraterna. Men sedan slutar omhändertagandet.

– Misshandeln var så att säga spiken i kistan eftersom jag inte mätte bra innan.

Marcus sover dåligt. Han äter medicin. Han ältar händelsen om och om igen. Han skriver om det för att få det ur sig, långa berättelser för att förstå vad som hänt. I dagboken står det:

”Ovisshet och rädslan höll på att ta knäcken på mig. Det gick inte en timma utan att mannens ansikte dök upp inom mig. Min familj och mina vänner tyckte aldrig intresserade av att prata om det som skett. Det var jämt jag som fick ta upp det, och jag fick aldrig några frågor eller sympatier. De verkade nästan lite

rädda för att prata om det.

Men den största skadan finns i själen, efter att ha sett apatin i passagerarnas ögon, och upplevt den klaustrofobiska känslan av att inte kunna fly. Instängd på buss 28, onsdagskvällen den 14:e december 2005 i Norrahammar.”

Marcus är rädd för att han ska behöva möta chauffören igen. I januari gör han det. Chauffören kör hans sträcka. Stannar vid hållplatsen och frågar om han ska med. Marcus skakar på huvudet.

– Inte åker jag med dig.

Då säger chauffören; ”Om jag förlorar jobbet för det här ska du få för det! Jag ska nog se till att alla får veta vem du är.”

Behandlad som gärningsman
När Marcus kontaktar bussbolaget menar de att det oftast är passagerarna som utsätter chaufförerna för hot och våld. Bussbolaget vill inte ta chauffören ur tjänst om han inte dömts skyldig i rätten.

Marcus känner sig sviken. Han blir inte behandlad som ett brottsoffer. Han blir behandlad som en gärningsman. Han får ingen information från polisen. När han själv ringer meddelar de att hans ärende inte är prioriterat.

När polisen kontaktar honom i maj berättar de att chauffören nu i dagarna har gjort en motanmälan på Marcus. Han vill bland annat ha skadestånd för förstörda glasögon som han hade i fickan.

BOJ gav stöd
Nu har Marcus flyttat tillbaka till Stockholm. Han kontaktar Norrorts Brottsofferjour och får äntligen träffa en person som tror på honom, som lyssnar på honom och

som bekräftar honom.

– Där blev jag för första gången behandlad medmänskligt, säger Marcus.

Han fick råd om hur han skulle bevaka sina rättigheter. Han fick hjälp att kräva ett dokumenterat polisförhör och ifrågasätta att hans anmälan och motanmälan blivit ett och samma ärende.

Samtidigt är han kritisk till att det inte finns stöd att få från annat håll. Polisen var likgiltig, menar han. Han upplever inte att hans ärende togs på allvar.

– Jag förstår om själva misshandeln inte var grov mot vad de brukar se. Men de hörde aldrig av sig, annat än när jag blev sedd som brottsling. Det var alltid jag som fick ringa och de verkade inte ens försöka ta reda på sanningen när det blev frågan om ord mot ord. De ifrågasatte aldrig chauffören för att han är tjänsteman.

Att Marcus inte blev trodd, utan tvärtom skuldbelagd var en mardröm för honom. Stödpersonen på BOJ trodde honom direkt. Det var oerhört viktigt, menar han. Att sedan gärningsmannen inte fick påföljd eller att Marcus inte har fått något skadestånd är inte lika viktigt, menar han. Att bli trodd av polisen hade på ett sätt räckt som upprättelse.

Svårt förstå att ingen ingrep
Det finns en sak som gnager i Marcus. Och det är vittnena som svek. De som stod utanför när han knuffades ur bussen. Vittnena som satt i bussen. Ingen stod upp för honom. Han har försökt förstå varför.

Nu för tiden är han försiktig med att konfrontera människor verbalt. Han undviker att åka buss, det har han svårt för. Han bär på en frustration.

– Om jag utsätts för misshandel igen kommer jag inte att ta emot slagen. Då kommer jag inte bara att ligga och skydda mig. Det spelar ju ingen roll om man slår tillbaka eller inte.

Men skulle han utsättas igen skulle han polisanmäla.

– Man måste ju ändå fortsätta tro på rätts-samhället – vad finns det för alternativ?

NINNA MÖRNER

Misshandeln gav Andreas hjärnskada

En våldsam spark gav Andreas Averby en livshotande hjärnskada. Fyra år senare är han inte helt återställd, men är ändå aktiv i Stödcentrum för unga brottsoffer. Han vill få ungdomar att förstå vad våld kan leda till.

Andreas Averby är idag engagerad i Stödcentrum för unga brottsoffer i Göteborg. På hemsidan* svarar han på ungas frågor och han är ofta ute och föreläser. Andreas har alltid varit emot våld, men det är först nu som han känner att han verkligen gör något åt det.

Andreas besöker en åttondeklass i Torslanda, utanför Göteborg. Han berättar att han var en vanlig kille som gillade att spela fotboll och jobbade som kock, lite tystlåten och blyg. Klassen lyssnar uppmärksamt när han berättar om den där kvällen år 2003, då hans liv förändrades av en spark.

Knäpptyst i klassen

Andreas och fyra kompisar tog spårvagnen hem från Göteborgskalaset. I samma vagn satt ett annat gäng killar. En diskussion om att alla människor är lika mycket värda urartade i tumult och knuffar. I tåg-vagnen fanns en övervakningskamera, så hela händelseförloppet är väl dokumenterat. Andreas har med sig bilderna när han är ute och föreläser.

– Där är Simon som snart kommer att ge mig en spark, säger han.

Det är tyst i klassrummet. Bilderna visar att spårvagnen stannar och de ska gå av. Andreas knuffas ut och hinner precis vända sig om när sparken kommer. Den träffar vänster käkben, han svimmar och faller. Det hörs ett krasande ljud, de som sitter kvar i vagnen hör hur skallbenet går sönder.

– En spark! Det var bara en spark, för-

tydligar Andreas och tittar på eleverna.

Det är tyst. Glansiga ögon och klumpar i halsen. Ingen säger något, de förstår.

Andreas liv var i fara. Tre läkare undersökte honom, två av dem hade inte stort hopp om att han skulle klara sig. En skallkrosskada, svullnad på hjärnvävnad och tre inre blödningar.

– De gjorde ett hål i skallbenet för att mäta trycket och bäddade ner mig med kylkuddar för att hålla temperaturen nere.

Under två veckor låg Andreas nedsövd på neurointensiven. Vänner och familj satt vid hans sida och väntade på besked. Det var påfrestande för alla. Ingen visste om han skulle kunna se igen, prata, röra sig eller ens vakna.

– Sparken träffade inte bara mig, den träffade min familj och mina vänner också, säger Andreas.

När han till sist vaknade hade han svårt att förstå vad som hänt, tung medicinering gav honom hallucinationer och skev verklighetsuppfattning. Det var en svår tid. Andreas låg fastspänd för att inte dränageslangarna skulle lossna. Kompisarna fortsatte att hälsa på. De skrev i den bok Andreas hade på bordet bredvid sjuk-sängen. Hälsningar som kunde ge kraft.

Vaknade upp efter två veckor

Kompisarna tyckte det var skönt när de för första gången såg honom i vaket tillstånd och kunde konstatera att han hade förmåga att röra sig. Även om han fortfarande var hjälplös.

– Jag kunde inte duscha eller gå på toaletten själv, två sköterskor fick sköta allt.

Han var tvungen att träna på att gå och hålla balansen. Efter sex veckor fick han äntligen komma hem på permission.

Hur mycket han kunde arbeta och hur mycket rehabilitering och vilken typ av vård han behövde, det var frågor Försäk-

– Tänk om jag varit negativ, vad jag hade gått ner mig. Men varför ska jag vara det när jag fått en andra chans i livet? säger Andreas Averby.

FOTO MAGDALENA ANDERSSON

ringskassan ville få svar på. Andreas slusades mellan olika myndighetskontakter.

Först efter att 2006 ha gått genom Stura-programmet, en rehabilitering för hjärnskadade, visste han vad som inte längre fungerade och vilka resurser han hade kvar att jobba med. Det var först då han kunde blicka framåt.

Livet tog en annan riktning

Han är idag döv på vänster öra, har koncentrationssvårigheter, minnesproblem och kan jobba max tio timmar i veckan. Han har motoriska svårigheter och skakar lite grand hela tiden. Jobbet som kock kan han inte gå tillbaka till eftersom lukt och smak är försämrade.

Andreas är ändå nöjd. Hans liv har tagit en annan riktning. Nu ser han det som sin uppgift att informera unga om våldets konsekvenser. Trots allt som hänt sprider han energi omkring sig.

– Tänk om jag varit negativ, vad jag hade gått ner mig. Men varför ska jag vara det när jag fått en andra chans i livet?

MAGDALENA ANDERSSON

*www.ungabrottsoffer.se

Män ser sig inte som offer

Män vill inte se sig själva som brottsoffer. Bilden av ett passivt offer är inte förenlig med föreställningar om manlighet. Men männen behöver uppmärksammas som utsatt grupp, menar sociologen Veronika Burcar som forskar på män som brottsoffer.

Män är, om man ser till antal polisanmälningar, den mest brottsutsatta gruppen. Men männen är den grupp som är minst rädda för att bli utsatta. Det finns väldigt lite forskning om män som brottsoffer. Dessa faktorer väckte sociologen Veronika Burcars intresse. Därför valde hon att i sin doktorsavhandling studera unga män som utsatts för våld och hur de ser på sig själva som brottsoffer.

Som brottsoffergrupp är männen osynliga. Hon menar att de flesta kopplar bilden av manlighet med att kunna försvara sig fysiskt, vara aktiv och stark. Den bilden stämmer inte överens med de förväntningar som finns på ett brottsoffer, om att vara passiv, svag och sårbar.

Tonar ner allvaret

I samtal med män som utsatts för misshandel och rån framkom att de inte ser sig offer. De beskriver sig gärna som agerande och initiativtagande, även när de inte försvarat sig.

– När männen säger ”jag valde att inte försvara mig” är det exempel på hur de gör sig till aktörer, de fattar ett aktivt beslut, säger Veronika Burcar.

Männen vill inte identifiera sig som offer. Bilden av offerskapet inrymmer inte

kriterier som förknippas med manlighet. Tvärtom är dessa bilder svärförenliga. Männen tonar ned våldet och ser inte sig själva som ”riktiga” brottsoffer i behov av hjälp. En del medger att de kanske var ”lite” brottsoffer:

”Nä, så allvarligt var det inte. Okej jag blev rånad, men det var inget jätteallvarligt (så att man skulle kontakta brottsofferjour). Jag blev ju inte slagen till döds eller jättemordhotad eller nåt så ’nt du vet.”

Söker ogärna samtalsstöd

En konsekvens av att männen inte ser sig som offer är att de ogärna söker stöd i form av samtal. Behov av att tala ut anses vara typiskt för ett offer. Männen Veronika Burcar talat med ironiserar över kurativa samtal.

– De talar ändå om känslor. De gjorde det med mig som intervjuade dem. Men de gör det på ett annat sätt än vad man förväntar sig. De skämtar och ironiserar. Säger saker som ”man fick ju en adrenalinkick”.

Veronika Burcar tror att männen säkert har behov av att prata – men att de kan få göra det på sitt eget sätt.

Veronika Burcar önskar att män som

brottsoffer borde uppmärksammas mer.

– När media skildrar misshandel och rån där brottsoffret är en man fästs liten vikt vid det manliga offret. Bilden som de unga männen får är att våld är naturligt och normalt, säger hon och fortsätter:

– Det är något man får räkna med att gå igenom. Utsattheten blir normaliserad.

En intervjuad man svarar på frågan om han såg sig själv som brottsoffer:

”Ah, jag kände mig faktiskt inte riktigt som ett brottsoffer i och med att de här ungdomsrånen är så vanliga. Nästan alla jag känner, alla killar, det är framför allt killar som blir rånade...”

Veronika Burcar är verksam vid Högskolan i Halmstad. Hon vill gärna forska vidare om ungas uppfattningar om och upplevelser av våld – såväl ur offerperspektiv som förövarperspektiv. Hon vill närmare undersöka om män som begår brott eventuellt tidigare själva har varit utsatta för brott.

NINNA MÖRNER

* Avhandlingen heter *Gestaltningar av offererfarenheter – Samtal med unga män som utsatts för brott och finns utgiven som bok av Sociologiska Institutionen i Lund*

FOTO JOHANNA ORRE

Okej att slåss när man är full

Det är okej för en full person att slåss. Är den som blir slagen också full minskar våldsverkarens skuld. Så resonerar många unga enligt kriminolog Kalle Tryggvesson, vid Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning. Han har skrivit en doktorsavhandling om unga svenskars attityder och förväntningar när det gäller alkohol som orsak och ursäkt för våld.

En berusad man som knuffar, bråkar eller kladdar på tjejer är en normal person. Hans beteende beror på alkoholen och är socialt accepterad. Samma beteende hade setts som onormalt och störande om mannen hade varit nykter. Det menar Kalle Tryggvesson, vid Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning. Han har skrivit en doktorsavhandling om unga svenskars attityder och förväntningar när det gäller alkohol som orsak och ursäkt för våld.

Andra normer gäller

I intervjuerna med unga framkommer att många menar att det är okej att göra dumma saker när man är full.

– Jag tolkar att det är lättare att behålla bilden av sig själv som en i allmänhet god människa, om man kan bortförklara

en negativ händelse med att den gjorde jag bara för att jag var full, säger Kalle Tryggvesson.

Den som är onykter har ett annat handlingsutrymme än den som är nykter. Det gäller andra normer för den som är full. Om en full kille är närgången mot en tjej kan hans beteende bortförklaras. Samma beteende från en nykter person hade varit mer stötande och upplevts mer kränkande enligt de unga intervjuade själva. De ser sig inte som brottsoffer i lika hög grad om gärningsmannen är full.

Onyktra brottsoffer

En del unga har erfarenhet både av att bli utsatta av fulla personer, men också att själva utöva våld när de dricker. Alkoholen och våldet hänger nära samman.

I sin undersökning i avhandlingen har Kalle Tryggvesson intervjuat tusentals unga om vilken skuld de lägger på gärningsmannen om en eller båda parter är berusade.

I en ny undersökning, som är klar men inte publicerad, har han även analyserat vilken skuld unga lägger på brottsoffret

om en eller båda parter är berusade.

I båda undersökningar har de intervjuade fått höra en berättelse där en man slår en annan man utanför en krog. Berättelsen varierar så att det ibland bara är en av parterna, ibland båda som är onyktra.

– Offrets alkoholkonsumtion påverkar gärningsmannens skuld. Är båda onyktra reduceras gärningsmannens skuld, säger Kalle Tryggvesson.

Är gärningsmannens onykter ses hans beteende som mindre allvarligt, än om han hade varit nykter. Men är alltså även brottsoffret berusad minskar gärningsmannens skuld ytterligare. Brottsoffrets egen skuld verkar dock inte öka om denne dricker.

– Annars säger man ju att den allmänna inställningen är att den som dricker i viss mån får skylla sig själv, men undersökningen visar inte att det är så, säger Kalle Tryggvesson.

NINNA MÖRNER

Doktorsavhandlingen *Freedom in a bottle*.

Young Swedes on rationales and norms for drunken behaviour, kan beställas via hemsidan www.sorad.su.se

Här kan de tio regionerna och de lokala brottsofferjourerna själva berätta om vad som händer i landet. Läs mer om regionernas verksamhet på www.boj.se (gå till "Om BOJ" under "Regioner").

Region Västra Götaland

Kontaktperson Bengt Laveberg 0520-805 14

Den årliga regionala stödpersonsträffen äger rum 12-13 oktober i Vänersborg. Då hoppas man, liksom föregående år, att de närmare 100 aktiva ska träffas, få nya kunskaper och byta erfarenheter. Unga brottsoffer, medling och polisens brottsofferarbete diskuteras. Trollhättan BOJ presenterar sitt projekt Ökat stöd till brottsutsatta kvinnor och deras barn.

Vänersborg/Dalsland. Nu har jouten sex nya utbildade stödpersoner/vittnesstöd. De startade sin utbildning hösten 2006 och träffades en gång i veckan tolv gånger. De fick lyssna på föreläsningar av personer inom domstol, polis, sociala myndigheter och träffa representanter från kvinnojouten och göra ett studiebesök på en kriminalvårdsanstalt. Sedan fick kursdeltagarna börja praktisera och samtala med brottsoffer och vittnen. Till kursavslutningen kom ledamöter från joutens styrelse. Dessutom uppmärksammades den av den lokala pressen. Och nu är de nyutbildade alltså igång med att ge stöd och råd till brottsoffer och vittnen.

Brottssofferjouten i Uddevalla fick på nationaldagen 6 juni under högtidliga former motta kommunens nyinstiftade demokratipris. Priset tilldelades jouten för att man i demokratis namn värnar om rättssamhället på ett förtjänstfullt sätt. Såväl nationen som Uddevallas jour firades på den gamla badorten i Gustafsberg, strax utanför Uddevalla. Det var kommunfullmäktiges ordförande Ralph Steen (fp) som delade ut priset. Brottssofferjoutens ordförande Jan Arbring tog emot priset och höll ett anförande på Gustafsbergs veranda i flödande solsken. BOJ i Trollhättan/Lilla Edet fick Kristdemokraternas i Trollhättan Vitsippepris 2007. Motiveringen lyder: "För ett gott ar-

bete där omsorg och engagemang genomsyrar verksamheten. Att lyssna, vara medmänniska och ta hand om alla på bästa sätt, oavsett brott eller kränkning som den sökande blivit utsatt för, är något som ni gör dagligen. Tack för att ni finns!" Priset mottogs på kursgården Vårhaga utanför Trollhättan 8 maj av Kerstin Hulthén, Ingrid Myrin, Ann-Mari Lofnes, Gunnel Wadell och Bengt Laveberg.

Region Örebro län

Kontaktperson Britt Rosén 0705-64 57 83

Regionens fyra jouter träffades 17 september för att diskutera hur man ska gå vidare med samarbetet och tillsammans arbeta för brottsoffers bästa. Inbjudna till träffen var alla aktiva, styrelsemedlemmar, assistenter, samordnare och aktiva stödpersoner.

26-27 oktober anordnar regionen en sammankomst under temat Brottssofferjouten i framtiden. Brottssofferforskare Magnus Lindgren deltar hela fredagskvällen för att föreläsa och visionera om brottsofferoffrens utveckling. Lördagen ägnas åt erfarenhetsutbyte och grupparbeten.

Regionen ska under hösten uppmuntra jouter att söka utvecklingsmedel tillsammans med sina kommuner för att förbättra omhändertagandet av våldsutsatta kvinnor och deras barn.

Regionens ordförande har under sommaren uttalat sig i media om det olämpliga i att en domare vid tingsrätten, fälld för ofredande av sin hustru, får döma i kvinnofridsmål. Medias uppmärksamhet har nu lett till att domaren själv bett att inte få döma i dessa mål. Många misshandlade kvinnor har uttryckt sin uppskattning av detta resultat till regionordförande.

Karlskoga-Degerfors. Jouten har under hösten och våren fått medel av länsstyrelsen för att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck. I Sverige finns det tusentals flickor och pojkar som lever under hederskulturens förtryck. Utifrån detta faktum föddes tanke om att också Karlskoga-Degerfors-Hällefors som brottsofferjour skulle arbeta för att hjälpa dessa flickor och pojkar. Arbetet är indelat i två olika delar. Den första är uppsökande

verksamhet på kommunernas högstadieskolor. Där finns jouten vid ett lunchtillfälle varannan vecka/skola för att skapa förtroende genom personliga kontakter. Förhoppningen är att eleverna ser joutens person på plats som någon att dela tankar och funderingar med. Det finns ett tydligt brottsofferperspektiv i detta upplägg och ledstjärnan är att arbeta för allas mänskliga rättigheter. En naturlig utveckling i arbetet mot hedersförtryck innebär också att möta gruppen pojkar och män. Det utgör verksamhetens andra del, som ett samarbete med Karlskoga folkhögskola. Där startades under hösten en pilotgrupp av unga killar med invandrarbakgrund. Gruppen träffas vid ett par tillfällen i månaden och arbetar med mänskliga rättigheter och jämställdhetsfrågor. Förhoppningen är att dessa unga män ska få kunskap och möjlighet att reflektera, förändra attityder och tankemönster och att det till sist sprider sig som ringar på vattnet ut i vårt samhälle.

Region Skåne, Blekinge och Hallands län

Kontaktperson AnnChristin Jacobi, 0451-127 17

Nätverk för stöd till brottsutsatta turister.

Björn Lagerbäck, psykolog och ordförande i Malmö brottsofferjour, har inlett en kampanj för att förbättra Sveriges omhändertagande av brottsutsatta turister. Han vill verka för att

- införa en möjlighet i RAR-systemet att ha rubrik "Kortvarig utlandsbesökare" inom respektive brottskategorier. Detta för att synliggöra turisternas utsatthet.
- initiera ett samarbete mellan den lokala brottsofferjouten, representanter från polisområdet, kommunen samt turistnäringen för att ge stöd till resenärerna.
- engagera UD att samla in de svenska turisternas erfarenheter av brott i främmande land.

Brottssofferjouten i Halmstad. Under hösten och våren fullföljde 14 personer från jouten med stort engagemang en kurs inom projektet "Våld mot närstående" med fokus på kvinnor och barn. Studiematerialet var "Närhet som gör ont". I kursen ingick studiebesök på häktet och Stödcenter för unga brottsoffer

i Göteborg. Jouren har också genomfört en grundutbildning för stödpersoner och vittnesstöd under våren.

Brottsofferjouren i Kristianstad har mycket på gång i höst. 8 september deltog man på en Kulturdag och informerade om BOJ. 18 september anordnades ett uppföljningsseminarium om brottsoffer med funktionshinder. I oktober startar utbildning för stödpersoner och vittnesstöd. 29 september delades broschyrer ut på Lilla Torg hela dagen.

Fram till mitten av oktober kommer jouren att annonsera på Lunarstorm för att nå unga. Två blivande socionomer har skrivit en c-uppsats om jouren och hur brottsoffer upplever jourens stödinsats. Uppsatsens resultat kommer att tas tillvara i utbildningssammanhang. Efter årsskiftet öppnar Kriscentrum för män, kvinnor och barn i Kristianstad och BOJ planerar att dela lokaler med Kriscentrum. Man ser positivt på samarbetet, som är en förutsättning för att hjälpa utsatta människor att bli hela igen.

Brottsofferjouren i Mellersta Skåne är stolta över sin verksamhet. Under maj månad fanns man till för 49 nya brottsoffer och kunde via vittnesstöden i Lunds tingsrätt hjälpa 84 målsägande i samband med rättegång.

www.mskane.boj.se är jourens nya webbplats med information till brottsoffer, medlemmar m.fl. Jouren har inlett en informationskampanj och ska besöka samtliga kommunkontor och medborgarkontor för att berätta om BOJs verksamhet. Lunds tingsrätt har gjort en enkätundersökning om hur målsägande och vittnen upplever rättsprocessen.

Jouren har inlett en omfattande fortbildning för att ge stöd och nå unga brottsdrabbade. 15 september hölls en första utbildningsdag i Hörby med talare från bl.a Stödcentrum för unga brottsoffer i Göteborg och BRIS.

Region Gotland och Stockholms län
Kontaktperson Solveig Lundkvist, 08-520 30 764

Den regionala grundutbildningen för stödpersoner inleddes med ett första möte 26 september i Folksamhuset. Därefter ses man ytterligare sju tisdagskvällar i höst.

Regionstyrelsen Stockholms län-Gotland hade förlagt det här styrelsemötet hos BOJ-föreningen på Gotland. De flesta i styrelsen hade möjlighet att närvara. Det blev två givande dagar med styrelsemöte där en utbildningsgrupp utsågs för att planera nästa års utbildning så att även blivande stödare från Gotland kan delta. Man hann även med trevliga och goda måltider och en solig och intressant guidad tur runt halva Gotland. Tack till Inger, Britt-Marie och Evert för två givande dagar i Visby med omnejd.

Brottsofferjouren i Norrort utlyser ett stipendium i viktologi till Bertel Granfelts minne på 50000 kronor. Stipendiet kan sökas av personer i Norrorts upptagningskommuner. Upplysningar om priset och ansökningsregler finns på www.norrorts.boj.se. Priset kommer att delas ut på Brottsofferdagen. Sista december är sista ansökningsdag.

Region Värmlands län
Kontaktperson Lars Bjurlén, 070-526398

Regionrådet anordnar i höst den sedvanliga gemensamma trivsel- och föreläsningdagen för aktiva brottsofferstödare. Platsen är Dömle Herrgård.

Regionrådet kommer att ha länsövergripande utbildning av nya stödare och påbyggnadsutbildningar under våren 2008.

Södra Värmlands brottsofferjour. 2 september föreläser Sverker Lindström om sin bok "Lasses revansch" om ADHD-problematiken. Plats Karlstad.

Jourens självhjälpsgrupper för sexualbrottsoffer har studerats av två studenter i sociologi. De har särskilt fokuserat på hur föräldrar och anhöriga till den våldtagna mår. Uppsatsen kommer fram till att det är av vikt för brottsoffret att föräldrarna söker hjälp.

Norra Värmlands Brottsofferjour anordnar ett heldagsseminarium kring brottsutsatta kvinnor och barn i nära relation 9 oktober på Munkfors Förenings och Konferens Center. Inbjudna att delta är personer som har kontakt med brottsutsatta i Hagfors, Munkfors, Sunne och Torsby kommuner. Polisen, socialen,

skolan, kyrkan, sjukvården och andra ideella organisationer som stödjer brottsutsatta samt BOJs stödare i kommunerna.

Västra Värmlands brottsofferjour arrangerar föreläsningar kring boken "Lasses revansch" av Sverker Lidström. Föräldrar till barn med ADHD och andra diagnoser. Platser: 9 oktober på församlingshemmet i Årjäng. 16 oktober på Folkets Hus i Charlottenberg. 23 oktober på Biblioteket i Arvika.

Växjö brottsofferjour hade två frukostmöten i september. 19 september hade man en frågestund med tingsrättens personal för vittnesstöden. Och 26 september anordnade man frukostmöte för stödpersoner. Tillsammans såg man filmen "I skuggan av våldet" av Rädda Barnen och diskuterade barnens upplevelser och behov när pappa misshandlar mamma. Vidare har Brottsoffermyndigheten hållit en utbildningsdag för vittnesstöd.

Växjöjouren har nu bjudit in övriga jurer och brottsofferstödande organisationer i Småland till en föreläsning med professor Mats Trondman. 24 oktober talar denne kultursociolog under rubriken "Hur lär vi oss kommunicera med ungdomar och invandrare".

Höstens sammankomster avslutas med Öppet Hus med glögg, kaffe och pepparkakor 5 december.

Brottsofferjouren i Jönköping fyller 10 år i år. Lördagen 24 mars inbjöds till själva 10-årsfirandet. Vid detta tillfälle deltog förutom aktiva medlemmar inom jouren, representanter från Brottsofferjourernas Riksförbund, från polisen i Jönköping, från kommunstyrelsen i Jönköping samt från Brottsofferjouren Småland West. Jouren fick vid detta tillfälle motta ett antal vackra blomsterarrangemang och andra presenter och tillönskades en god fortsättning.

BOJs intranät

Aktiva i BOJ kan gå in på hemsidans jourarbetarmeny. Gå in på www.boj.se och ange din lokala jours användarnamn och lösenord.

SÅ NÄR DU brottsofferjourerna

Brottsofferjourernas Riks-
förbund ger stöd till brotts-
offer, deras anhöriga och vitt-
nen genom de drygt 100 lokala
jourer som är med i förbundet.

Jourerna kan erbjuda

- tid att lyssna
- information om polisanmälan
och rättsprocessen
- stöd vid eventuell rättegång
- stöd vid andra myndighets-
kontakter
- hjälp att bearbeta vad som hänt
- medmänskligt engagemang
- kostnadsfri hjälp.

Nedan finner du kontaktuppgif-
ter till din närmaste jour. Du kan
också ringa Brottsofferjourernas
Telefoncentral: 0200-21 20 19.
Postadresser och mer information
på hemsidan: www.boj.se

Skåne län

Helsingborg-Höganäs-Bjuv
tel 042-13 37 00
boj.helsingborg@telia.com
www.helsingborg.boj.se

Hässleholm-Osby-Perstorp
tel 0451-127 17
brottsofferjouren@telia.com

Landskrona-Svalöv
tel 0418-43 61 71
info@landskrona.boj.se

Malmö
tel 040-12 26 13
brottsdrabbade@malmo.boj.se

Mellersta Skåne
tel 046-32 32 98
info@mskane.boj.se
boberg@lsn.se

Nordöstra Skåne
tel 044-12 17 33
info@noskane.boj.se
www.noskane.boj.se

Trelleborg-Svedala
tel 0410-103 70
info@trelleborg.boj.se
www.trelleborg.boj.se

Vellinge
tel 040-42 24 03

Ystad-Skurup-Sjöbo
Brottsoffer- och kvinnojour
tel 0411-783 77
brottsoffer-kvinnojouren@ystad.boj.se
www.jourkompis.net

**Ängelholm-Båstad-Örkelljunga-
Klippan-Åstorp**
tel 0431-143 00
info@engelholm.boj.se
www.engelholm.boj.se

Österlen-Simrishamn-Tomelilla
tel 0417-123 12
janeric.andersson@tomelilla.se

Hallands län

Falkenberg
tel 0346-587 87

Södra Halland-Halmstad
tel 035-12 48 24
boj.halmstad@telia.com

Kungsbacka
tel 0300-83 48 40
info@kungsbacka.boj.se
www.kungsbacka.boj.se

Varberg
tel 0340-67 65 01
boj.varberg@swipnet.se
home.swipnet.se/boj-varberg

Blekinge län

Blekinges kommuner
Karlskrona tel 0455-822 80
Ronneby tel 0457-177 74
Karlshamn tel 0454-19292
info@blekinge.boj.se
www.blekinge.boj.se

Jönköpings län
Eksjö-Höglandskommunerna
tel 0381-138 55
info@hoglandskommunerna.boj.se

Jönköping
(Mullsjö, Habo)
tel 036-10 76 40
info@jonkoping.boj.se

Värnamo-Småland West
tel 0370-158 77
info@varnamo.boj.se

Kalmar län

Södra Kalmar län
tel 0480-880 85
info@kalmar.boj.se
www.kalmar.boj.se

Oskarshamn
tel 0491-176 00
info@oskarshamn.boj.se
www.oskarshamn.boj.se

Vimmerby-Hultsfred
tel 0495-128 18

Västervik
tel 0490-144 40

Kronobergs län

Sunnerbo-Ljungby-Markaryd
Ljungby, tel 0372-145 21
Strömnäsbruk, tel 0433-719 25
info@sunnerbo.boj.se
www.sunnerbo.boj.se

Växjö
tel 0470-456 94
vaxjo@vaxjo.boj.se
www.vaxjo.boj.se

Älmhult
tel 0476-169 31

Västra Götalands län

Ale brottsofferjour
tel 0303-33 06 44

**Alingsås-Lerum-Värgårda-
Herrljunga**
tel 0322-63 97 97
info@alingsas.boj.se
www.alingsas.boj.se

Borås/Sjuhärad
tel 033-10 11 05
l.berle@telia.com

Göteborg
tel 031-20 20 20
info@goteborg.boj.se

Kungälv-Stenungsund-Orust-Tjörn
tel 0303-177 09
boj-kung@spray.se

Möndal-Härryda
tel 031-27 02 21/0708-27 02 08
bojmh@telia.com

Strömstad
tel 0703-31 81 89

Trollhättan, Lilla Edet
tel 0520-805 14/070-232 02 54
vittnesstöd, tel 073-905 50 85
info@trollhattan.boj.se
www.trollhattan.boj.se

**Uddevallå-Lysekil-Munkedal-
Sotenäs**
tel 0522-151 31
vittnesstöd, tel 070-2403965

Vänersborg-Dalsland-Mellerud
Vänersborg tel 0521-147 17
Mellerud tel 0530-240 12
info@vanersborg.boj.se

Västra Skaraborg
(Essunga, Grästorp, Götene, Lid-
köping, Skara, Vara)
tel 0510-235 88
boj.vskaraborg@telia.com

Östra Skaraborg
(Falköping, Gullspång, Hjo, Karls-
borg, Mariestad, Skövde, Tibro,
Tidaholm, Töreboda)
tel 0500-48 75 43
boj.oskaraborg@telia.com

Södermanlands län

Eskilstuna
tel 016-12 62 10
hem.passagen.se/bojeskilstuna

Katrineholm-Flen-Vingåker
tel 0150-780 17
boj-katrineholm@boj.se

Strängnäs
tel 0152-176 00

Östra Sörmland
tel 0155-28 62 20
info@ostrasormland.boj.se

Östergötlands län

Linköping
tel. 013-10 44 00
boj-linkoping@telia.com
www.boj-linkoping.se

Sydvästra Östergötland
(Mjölby, Boxholm, Ödeshög)
tel 0142-880 88
info@sv-ostergotland.boj.se

Motala-Vadstena
tel 0141-23 44 94
bojmo@telia.com

Norrköping
tel 011-10 28 89
boj.norrkopning@telia.com

Värmlands län
Arvika-Eda-Årjäng
tel 0570-104 54

Södra Värmland
(Karlstad, Forshaga, Kil, Hammarö,
Grums, Säffle)
tel 054-18 28 88
info@karlstad.boj.se
www.karlstad.boj.se

Norra Värmland
(Hagfors, Sunne, Torsby, Munkfors)
tel 0563-51420
mobil 070-713 06 66
info@nvarmland.boj.se
www.nvarmland.boj.se

Östra Värmland
(Kristinehamn, Storfors, Filipstad)
tel 0550-122 20
telefonsvarare. 0550-100 74
info@ostravarmland.boj.se

Västmanlands län
Hallstahammar-Surahammar
tel 0220-173 37

Västra Mälardalen
(Köping-Arboga-Kungsör)
tel 0221-200 91

Sala-Heby
tel 0224-864 40
200johansson@telia.com

Västerås
tel 021-41 32 60
info@vasteras.boj.se
www.vasteras.boj.se

Örebro län
Bergslagen
tel 0581-10071

Kopparberg, tel 0580-716 01
Nora, tel 0587-142 94
tel 0582-154 24

Sydvärke
(Askersund, Hallsberg, Kumla, Laxå)
tel 0582-15424

Karlskoga-Degerfors-Hällefors
Brottsofferstöd
tel 0586-576 49
info@brottsoffer.com
www.brottsoffer.com

Örebro-Lekeberg
tel 019-12 14 44
info@orebro-lekeberg.boj.se
www.orebro-lekeberg.boj.se

Gotlands län
Visby
tel 0498-28 46 46
bojgotland@hotmail.com

Stockholms län
Farsta
tel 08-604 19 50
info@farsta.boj.se

Haninge-Nynäshamn
tel 08-777 85 00
info@haninge-nynashamn.boj.se
www.haninge-nynashamn.boj.se

Huddinge-Botkyrka
tel 08-710 01 02
mobil 070-772 01 02
info@huddinge-botkyrka.boj.se
www.huddinge-botkyrka.boj.se

Nacka-Tyresö-Värmdö
tel 08-466 91 66
boj.ntv@telia.com
www.nacka-tyreso-varmdo.boj.se

Norrort
(Järfälla-Sigtuna-Sollentuna-Upp-
lands Bro-Upplands Väsby)
tel 08-591 272 00/070-365 66 06
info@norrorts.boj.se
www.norrorts.boj.se

Norrälje
tel 0176-571 81/070-571 41 34
bojnorrt@rit.se

Skärholmen
tel 08-708 95 80

skarholmenboj@telia.com

Solna-Sundbyberg-Ekerö
tel 08-28 51 30
boj.sse@swipnet.se

Spånga-Kista
tel 08-36 44 99
boj.spanga-kista@telia.com

Stockholms innerstad-Lidingö
tel 08-612 21 21
info@stockholmsinnerstad-lidingo.boj.se
www.stockholmsinnerstad-lidingo.boj.se

Södertälje-Salem-Nykvarn
Brottsoffer- och kvinnojour
tel 08-550 147 34/070-494 68 75
info@sodertalje.boj.se
www.sodertalje.boj.se

Södra Roslagen
(Täby, Danderyd, Vallentuna, Öster-
åker, Vaxholm)
tel 08-768 83 82
roslagenboj@telia.com

Västerort
(Bromma, Hässelby, Vällingby)
tel 08-89 70 00
info@vasterort.boj.se
www.vasterort.boj.se

Uppsala län
Enköping-Håbo
tel 0171-262 06/070-464 78 31
www.enkopning-habo.boj.se
www.bojeh.se

Norduppland-Tierp-Östhammar
tel Tierp 0293-712 20
tel Östhammar 0173-212 21

Uppsala
tel 018-10 65 00
 uppsala.boj@comhem.se
 www. uppsala.boj.se

Dalarnas län
Avesta-Hedemora
tel 0225-77 45 77/070-627 90 17
info@avesta-hmora.boj.se
www.avesta-hmora.boj.se

Borlänge-Gagnef-Säter
tel 0243-143 71/070-625 65 80
info@borlange.boj.se

Falun
tel 023-255 11
info@falun.boj.se
www.falun.boj.se

Malung-Vansbro
tel 0280-183 57/070-343 12 53

Ludvika-Smedjebacken
tel 0240-104 70
boj.i.ludvika.smedjebacken@telia.com

Mora-Orsa-Älvdalen
tel 0250-181 68/070-209 35 42
boj-mora-orsa-alvdalen@telia.com

Rättvik-Leksand
tel 0247-133 21

Gävleborgs län
Bollnäs-Ovanåker
tel 0278-247 02

Gävle
tel 026-10 55 77/070-570 32 10
kontoret@brottsofferjouren.com
www.brottsofferjouren.com

Hudiksvall-Nordanstig
tel 0650-100 20

Ljusdal
tel 0651-101 01/0730-75306
info@ljusdal.boj.se
www.ljusdal.boj.se

Gästrik Västra
tel 026-25 90 00
jour@gastrike.boj.se

Söderhamn
tel 0270-101 21/070-526 64 03
sten.sundqvist@gavleborg.polisen.se

Jämtlands län
Jämtland
tel 063-15 26 36/073-801 45 64
info@jamtland.boj.se
www.jamtland.boj.se

Västernorrlands län
Härnösand
tel 0611-177 80

Kramfors
tel 0612-137 96

Sista sidan

Sollefteå

tel 0620-170 07
boj.solleftea@telia.com

Sundsvall-Medelpad

tel 060-19 22 77
jourtel 060-18 63 30
www.brottsofferjouren-medelpad.nu

Örnsköldsvik

tel 0200-21 20 19

Västerbottens län

Dorotea

tel 0942-100 93

Lycksele

tel 0951-770 77

Skellefteå

tel 0910-70 18 20
info@skelleftea.boj.se
www.skelleftea.boj.se

Storuman

tel 0951-100 57/0951-770 77

Umeå

tel 090-12 10 71
info@umea.boj.se
www.umea.boj.se

Vilhelmina

tel 0940-372 07

Norrbottnens län

A-kommunerna

(Arvidsjaur, Arjeplog)
tel 0960-131 50

Boden

tel 0921-124 44
boj.boden@bredband.net

Malmfältet

(Kiruna-Gällivare-Jokkmokk)
tel 0980-150 80/070-668 72 77
malmfaltensboj@telia.com

Luleå

tel 0920-104 13
lulea@brottsofferjour.se
www.lulea.boj.se

Piteå-Älvsbyn

tel 0911-181 81/0730-368669

Östra Norrbotten

(Haparanda, Kalix, Pajala, Överkalix, Övertorneå)
tel 0978-10010/ 070-3221822
boj.ostranorrbotten@telia.com

Bok om våldtäkt förmedlar hopp

■ Boken *Utsatt för våldtäkt?* av Josefin Grände riktar sig direkt till den som drabbats av en våldtäkt.

Författaren förmedlar hopp om att det en dag går att komma vidare. Tidigt i boken anstränger sig Josefin Grände att lyfta skulden och skammen av kvinnan. Tidigt tar hon upp de föreställningar många bär på om vad en "riktig" våldtäkt är. Det är bra. Läsaren är i trygga händer. Josefin Grände stärker kvinnan. Det är aldrig den utsattas fel.

I boken kommer några kvinnor som själva har utsatts till tals. De sätter ord på vanliga reaktioner och tankar som en våldtäkt väcker.

"Jag låg ju bara där. Jag blev stel som en pinne i kroppen, det var som att jag bara försvann. Jag tror att jag grät lite, men jag skrek inte, och jag var mest tyst."

Föreställningar om att våldtäkt alltid innebär våld och att det finns ett rätt sätt att reagera tas upp i boken. Här förklaras krisreaktioner och vilka konsekvenser en våldtäkt kan innebära på lite längre sikt. Hela tiden finns en känsla av att det här går att hantera. Med hjälp och bra stöd. Det finns handfasta

råd om hur du som utsatt ska komma vidare och må bättre. Våga känna, våga tala med andra om vad som hänt, våga ta hjälp utifrån är några av de konkreta råden. I boken förklaras hur lagen ser på begreppet våldtäkt och hur man gör vid polisanmälan samt fakta om rättsprocessen.

Ett viktigt kapitel riktar sig till anhöriga. Där får de råd om hur de kan agera för att ge det stöd de vill ge. Sammanfattningsvis ska den anhöriga förmedla; "Jag lyssnar, jag tror på dig och det var inte ditt fel."

Utsatt för våldtäkt? är en mycket användbar bok att sätta i händerna på den som utsatts, dess anhöriga och absolut till alla som möter brottsoffren – professionellt eller ideellt. Här finns lättfattliga fakta och praktiska råd, och inte minst värme och erfarenhet som inger välbehövligt hopp och mod.

NINNA MÖRNER

FOTO: HANNA NÄRDIING

Utsatt för våldtäkt? En bok för dig som blivit drabbad

Av Josefin Grände

Gothia Förlag

100 sidor

Pris 90 kr (82 kr vid köp av minst 5 ex)

Beställning görs via
www.gothiaforlag.se

Nästa nummer

utkommer i vecka 49, år 2007.

In Memoriam Staffan Litzén

Kriminologen Staffan Litzén, Ösmo, har avlidit 46 år gammal. Han har bl.a. varit lärare och handledare med frågor om brottsoffer som specialinriktning. 2006 avlade han filosofie licentiatexamen med ett verk om oro och rädsla för brott. Under de senaste drygt tio åren har han bl.a. initierat och utvecklat kursen Viktimologi, både teoretiskt och pedagogiskt. En hjärtefråga för honom var de särskilt sårbara offren, de som vi ofta glömmer: missbrukarna, de psykiskt sjuka, prostituerade och de som begått brott själva. En hjärnfråga för honom var att problematisera, att resonera om vad som ligger bakom siffrorna, statistiken, berättelserna och hur "resultaten" kan relateras till makt, kriminalpolitik och trender. (Källa: DN Familj)